BALKON

Panelsikoly

VARGA ZOLTÁN

AZ ANNECY-I ANIMÁCIÓS FESZTIVÁLON DÍJNYERTES *BALKON* KÖZNAPI VILÁGÁT A KÉTÉRTELMŰSÉG ÉS NYITOTT KÉRDÉSEK TESZIK IZGALMASSÁ.

Sidney Lumet sokat méltatott filmje, a *Hálózat* emlékezetes jelenetében az egzaltált tévépróféta arra buzdítja nézőit, hogy az ablakhoz lépve üvöltsék ki magukból frusztrációjukat, s az amerikai városlakók ordítozása még a viharos éjszaka mennydörgéseit is túlharsogja: „Pokolian dühös vagyok, és ezt már nem tűröm tovább!" Hasonló szituációt láthatunk Dell'Edera Dávid *Balkon* című hatperces animációjában, amely a kortárs magyar animációs filmek sikerszériáját (lásd Filmvilág 2016/7.) Annecy-ban a zsűri díjával gyarapította. A Budapesti Metropolitan Egyetem és az Umbrella stúdió együttműködésében készült film az animáció alapszakon végzett ifjú alkotó diplomamunkája. A *Balkon* a minimalista animáció gazdag hagyományába illik, kevés elemből is komplex világot képes felépíteni. A számítógépes képalkotás két- és háromdimenziós eljárásai egyszerre realisztikusnak ható és mégis stilizált közeget eredményeznek, s a *Balkon* vizualitásában a szélesvásznú képformátumnak (2.35:1) is alapvető szerep jut; a zörejeket favorizáló, az emberi beszédet – legalábbis annak tagolt formáját – nélkülöző hangsáv pedig a *Saul fia* dermesztő hangvilágát is jegyző Zányi Tamás érdeme.

Rekkenő hőség gyötri a *Balkon* panelrengetegének lakóit; a semmittevéssel, játékkal vagy céltalan nézelődéssel elütött kánikulai órák látszatnyugalmát egy váratlan esemény töri meg, amely egyszerre tekinthető értelmezhetetlen provokációnak és számos értelmezés felé mutató *acte gratuit*-nek. Az állóvizet egy téblábló férfi megjelenése kavarja fel (nem tudni, hogy a jövevény odavalósi-e vagy idegen): kiáltása, egyre harsogóbb ordítása pedig nem marad magánakció. Az addig látott szereplők – legyen szó a háziasszonyról, a kártyázó testvérpárról vagy a téren focizó srácokról – csatlakoznak a kiáltáshoz, s a hangokból és az épület totálképéből ítélve nyilvánvaló, hogy még sokkal több lakó merészkedik az erkélyre, hogy hozzáadja a magáét az üvöltés fölerősítéséhez. A másképpen saját kis zárt világukban vegetáló emberek a bizarr közösségi performanszban mégiscsak összekapcsolódnak; a kakofón ordításban – szülje bár fájdalom, unalom vagy felhábo-rodás – megtalálják a közös hangot. Átmenetileg; miután ugyanis az idegen szép lassan abbahagyja az üvöltést, a lakók is elcsendesednek, s visszatérnek teendőikhez. Mintha mi sem történt volna, a kizökkent világ visszatér a kezdetben megismert banalitásba – a kör, úgy tűnik, bezárul. Az elbeszélő-szerkezet körkörösségére rímelő motívum, hogy a film tárgyi világában a focilabda az egyik leghangsúlyosabb elem – sőt, még a vége főcím is a körkörösség alakzatával játszik el, amely sajátos módon görbült felületen sorakoztatja fel a *Balkon* munkatársainak nevét.

„A kör úgy tűnik, bezárul"

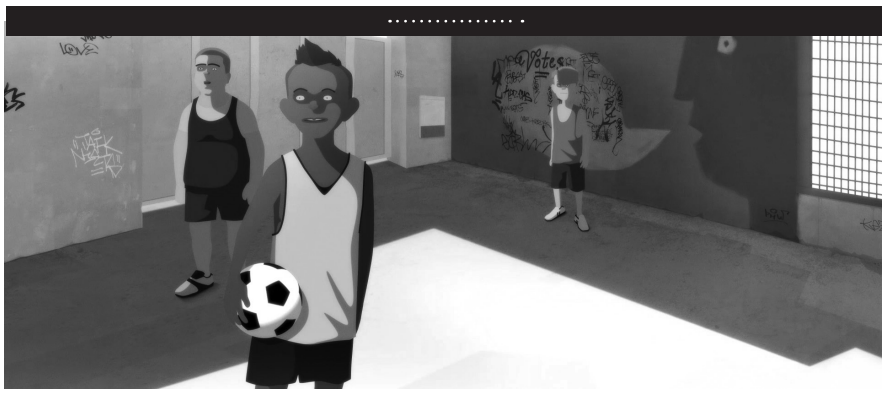

Dell'Edera animációjában a képépítkezés markáns ellentétekre támaszkodik: az apró (kéz)mozdulatok premier plánjai a terek – a ház vagy a környék – totálképeivel váltakoznak; s jelentésteremtő módon él a szelektív fókusszal is, kivált az idegen láttatásában: feltűnésekor a férfi enyhén elmosódott alakként korzózik. A film igazi erejét mégis az adja, hogy a kizökkent állapotot már-már szürreálissá fokozza, s ezt anélkül teszi, hogy irracionális mozzanatokra támaszkodna, ami máskülönben kézenfekvő (volna) az animációs filmforma számára – és mint teszi azt a *Balkon* előképének tekinthető rajzfilm, Jonas Geirnaert *Flatlife* című panelszatírája. A kiáltások egymásba kapcsolódása az ordítások crescendójává fokozódva (kísérőzenét is csak ekkor hallunk) mintha elsöpörni, elfújni készülne a világot. Már ami megmaradt belőle: falfirka („Finito") hirdeti, hogy vége (mindennek?), a menekülési út eltörölve, s még a magasban repdeső sirály is hátrahőköl az üvöltésorkántól. Éppen a madárperspektíva láttatásakor tágul apokaliptikus sugallatúvá a lakótelepi őrjöngés – hogy aztán minden lecsillapodjék, és a végítélet helyett a köznapok egykedvű monotóniájával záruljanak a képsorok. De egy enigmatikus pillanat erejéig még itt is összekapcsolódik a banális és a bizarr: az utolsó snitt cigarettafüstjének ívelése a kukán mászó gyík korábban látott alakjára és mozdulataira rímeltethető. A *Balkon* különösen az ilyesféle kétértelműségek és nyitva hagyott kérdések miatt lehet igazán emlékezetes animáció.

•

BALKON – magyar, 2016. Rendezte és írta: **Dell'Edera Dávid**. Gyártó: **Budapesti Metropolitan Egyetem / Umbrella**. 6 perc.